

LA SÍNDICA RECOMANA A L'AJUNTAMENT DE BCN ACCEPTAR A TRÀMIT LA INICIATIVA CIUTADANA EN DEFENSA DE LES ESCOLES BRESSOL MUNICIPALS PRESENTADA PER UNES 26.000 PERSONES

Vilà considera que el rebuig és del tot desproporcionat i no s'ajusta als principis d'obligat compliment de foment del dret de participació

La normativa municipal no diu res sobre com ha de realitzar-se la recollida i autenticació de signatures d'adhesió a una iniciativa i, per tant, el consistori no pot exigir el que no exigeix la llei

Un dels suggeriments de la defensora és autenticar les adhesions mitjançant un mostreig aleatori, de forma anàloga a com ho proposa la Unió Europea

La síndica de greuges de Barcelona, Maria Assumpció Vilà, ha donat la raó la Comissió Promotora de la Iniciativa ciutadana "Defensem el 03BCN", a favor d'aprovar una regulació en defensa del model educatiu de les escoles bressol de titularitat municipal a Barcelona, al entendre que el rebuig anunciat per l'Ajuntament de no acceptar a tràmit la iniciativa, amb prop de 26.000 signatures recollides, és del tot desproporcionat. En opinió de Vilà, la negativa municipal no s'ajusta als principis d'obligat compliment de foment del dret de participació, d'informació als ciutadans pel correcte exercici dels seus drets i de requeriment d'esmena dels possibles defectes que puguin tenir les peticions formulades a l'administració pública.

En una llarga i fonamentada resolució, la defensora fa diferents recomanacions al serveis municipals. El primer, i més important, és que accepti a tràmit la iniciativa ciutadana, després de comprovar per part dels serveis municipals la qualitat de les adhesions fetes per signatura i la condició d'empadronats a Barcelona, mitjançant un mostreig aleatori suficient entre el total de signatures rebudes.

Vilà també suggereix a l'Ajuntament que el conjunt del text presentat pels promotors de la iniciativa es tingui en compte com les línies bàsiques que han d'inspirar la redacció articulada de la norma que es vol impulsar i que la normativa municipal que regula la iniciativa ciutadana es completi amb els requisits per validar i autenticar les adhesions expressades mitjançant signatura o en línia, com proposa el dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu. Es pot fer utilitzant el mètode de

mostreig aleatori, de manera que aquests requisits no signifiquin una càrrega excessiva pels ciutadans.

I, finalment, la defensora entén que els serveis municipals han d'actuar de forma proactiva, informant, tutelant i acompanyant el compliment formal dels requisits per impulsar una iniciativa ciutadana de manera que es compleixi amb el deure de fomentar i garantir la participació en els afers municipals.

Un llarg procés

El passat 17 d'abril, la Comissió Promotora de la Iniciativa Ciutadana "Defensem el 03BCN", a favor del model de les escoles bressol municipals, va presentar al Registre municipal la iniciativa avalada per 25.915 signatures per tal que fos tramitada. Però un mes després, el 28 de maig, l'Ajuntament va comunicar per escrit als interessats que la documentació presentada no podia ser tractada com a iniciativa ciutadana per manca de compliment dels requisits establerts en la legislació vigent. Com a conseqüència d'aquesta negativa, el 18 de juny, una comissió de la iniciativa va demanar l'empara de la defensora.

Essencialment, l'Ajuntament va anunciar que no acceptaria a tràmit la iniciativa ciutadana promoguda per l'incompliment de dos requisits:

- 1- L'autenticació de les signatures aportades mitjançant un notari o un secretari judicial o d'ajuntament.
- 2- Aportació del text articulat de la proposició o de les línies bàsiques de la norma que es proposa.

La síndica valora la importància de promoure la democràcia participativa en l'adopció de polítiques públiques i decisions d'interès general. I un d'aquests mecanismes de participació és el de la iniciativa ciutadana en la presentació de propostes normatives municipals, tal i com preveu la Carta Municipal de Barcelona

L'Ajuntament de Barcelona, amb l'objectiu de fonamentar una democràcia més directa, va introduir aquest mecanisme en el Reglament orgànic municipal i en les Normes reguladores de participació ciutadana. Vilà entén que, des del moment, que l'Ajuntament va incorporar aquest mecanisme de participació va assumir el deure de fomentar-ne i facilitar-ne el seu ús col·lectiu i la responsabilitat d'assumir les conseqüències democràtiques del seu exercici.

La regulació de la institució de la iniciativa ciutadana continguda en el Reglament orgànic municipal preveu el percentatge d'adhesions amb relació a la població de la ciutat i el requisit d'estar empadronat a la ciutat, però no diu res sobre com ha de realitzar-se la recollida ni exigeix una autenticació de signatures d'adhesió a la iniciativa.

La síndica afirma que aquesta manca de previsió en la normativa municipal afecta a un aspecte de vital importància per avaluar la qualitat de les adhesions a una proposta ciutadana, però no només mante la manca de previsió des de l'any 2002, sinó que no consta cap indicació sobre el procés de recollida de signatures, per tant aquesta situació s'ha d'entendre com a volguda i suficient.

El mateix es pot dir en quant a l'objecció de no incloure en la petició d'iniciativa ciutadana el text articulat proposat, ni les normes bàsiques que s'impulsa, ja que en opinió de la defensora

s'inclouen elements concrets, reflexions i propostes que són suficients per tal de redactar un text articulat.

Recollida d'adhesions, condició necessària

En l'exercici del dret d'iniciativa ciutadana, la recollida d'adhesions és una condició necessària per desencadenar un procediment administratiu específic i reglat, previst en la normativa municipal, amb conseqüències concretes sobre la presa en consideració, rebuig o acceptació de la iniciativa normativa.

El procediment administratiu i el seu respecte és garantia dels drets reconeguts i de rigor en l'actuació i presa de decisions per part de l'administració pública concernida. El procediment establert preveu un percentatge mínim de signatures per tal d'iniciar el procés. Resulta evident, doncs, que cal disposar d'unes garanties acceptables sobre la qualitat i voluntat de les adhesions expressades, però el que no demanen les Normes reguladores de la participació ciutadana no pot ser demanat pel consistori, a posteriori.

Tant la llei estatal (1984) com la catalana (2006) preveuen un procediment reglat per la recollida de signatures i la seva autenticació. En canvi, la normativa municipal no estableix res sobre com s'han de recollir les adhesions ni exigeix una especial autenticació, malgrat que des de 2001 hi ha hagut temps suficient per introduir una reforma. Per tant, l'omissió la vol l'Ajuntament o és culpa de l'Ajuntament, i qui resulten perjudicats són els ciutadans en la seva voluntat participativa.

Aquesta absència ocasiona inseguretat jurídica en els promotors de les iniciatives. Abans de la posada en marxa, no se sap quins seran els requisits o què demanarà l'Ajuntament per validar les adhesions. No hi ha pautes, ni criteris i, en conseqüència, es corre el risc que la decisió del consistori sigui arbitrària.

En l'informe municipal enviat als promotors de la queixa es detallen els requisits de la recollida de signatures i autenticació. Tot i que no es diu, els requisits que demana l'Ajuntament a posteriori coincideixen amb els que contempla l'article 10.2 de la Llei catalana 1/2006, de 16 de febrer, de la iniciativa legislativa popular. És a dir, per analogia es decideix aplicar aquesta norma.

La defensora creu que, si es volia fer un procés de comprovació de signatures, també s'hauria pogut considerar per analogia la normativa europea que regula aquest tipus de participació en afers públics. El març de 2010, la Unió Europea va elaborar un dictamen i, sobre la recollida de signatures, diu que haurien de poder autoritzar-se totes les formes de recollida que permetin una verificació de la identitat; la recollida hauria de poder efectuar-se tant en un portal en línia com en públic, i considera una càrrega excessiva exigir que les autoritats nacionals o un notari confirmin l'autenticitat de les signatures. La regulació europea parla de fer controls apropiats, que poden basar-se en mostres aleatoris.

D'altra banda, l'informe municipal no fa esment al requisit d'empadronament a la ciutat de Barcelona que es requereix als promotors i adherents de la iniciativa. Aquest requisit s'espera que sigui verificat pels serveis municipals i això ho pot fer prenent una mostra aleatòria de les adhesions presentades. Tal com estableix l'article 9.2 de la Constitució espanyola, correspon a l'Ajuntament, en la seva condició d'administració obligada a tramitar el procediment i impulsor de l'exercici dels drets de participació, verificar l'autenticitat de les adhesions, així com el requisit d'empadronament, sense exigir més condicions i requisits als promotors i adherents que aquells que permetin fer aquests treballs de control i garantia.

Sense la diligència esperada

En conclusió, la síndica considera que en aquest cas l'Ajuntament no ha actuat amb la diligència i cura que s'espera de les administracions públiques obligades a impulsar, fomentar i facilitar als ciutadans l'exercici dels seus drets de participació en els afers públics mitjançant els instruments que la pròpia administració ha posat al seu abast.

És més, en contra del mandat inclòs en la normativa en materia de procediment administratiu comú de facilitar l'esmena dels defectes que pugui tenir la sol·licitud de posada en marxa d'un dret concret, l'Ajuntament opta per no admetre la petició, sense donar cap altra possibilitat per perfeccionar la petició dels impulsors de la iniciativa. La síndica creu que es fa una interpretació especialment restrictiva de la necessitat d'incorporar almenys les línies bàsiques de la norma que s'impulsa. De la lectura de la documentació aportada pels reclamants, Vilà considera que conté elements suficients per tal que un equip tècnic elabori el text articulat.

En quant a l'autenticació i validació de les signatures --a grosso modo, les adhesions dupliquen el nombre exigible pel tràmit-- i davant la manca d'una major exigència normativa per part de l'Ajuntament, la defensora proposa fer una interpretació favorable i proporcionada que faciliti l'exercici del dret promogut pels impulsors de la iniciativa i, en aquest sentit, correspon a l'Ajuntament la verificació de la voluntat d'adhesió dels signants i la comprovació del requisit d'empadronament a partir d'un mostreig aleatori.